

ปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวาย*

INTERACTIONS IN THE LIFEWORLD OF Y-NOVEL READERS

นิภาพรรณ กิตติผดุงชัย*, ปริชัย ดาวอุดม

Nipapan Kittipadungchai*, Pharichai Daoudom

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate school, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: chikojaoka@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ลักษณะพื้นที่สาธารณะของผู้อ่านนิยายวายในรูปแบบโลกแห่งชีวิต และวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต โดยใช้วิธีวิทยาในการศึกษาตามแนวทางการศึกษาเรื่องเล่าภายใต้กระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม โดยเลือกกลุ่มผู้เล่าเรื่องเชิงทฤษฎีจากผู้อ่านนิยายวายที่อ่านนิยายวายในรูปแบบหนังสือ และบนแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ และมีการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยายวายบนพื้นที่แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือมีปฏิสัมพันธ์สื่อสารกันระหว่างกลุ่มของผู้อ่าน จำนวน 10 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 - 45 ปี รวมทุกเพศเพื่อความหลากหลายของข้อมูล จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้ที่มิปฏิสัมพันธ์ทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจกับผู้อ่านนิยายวายกลุ่มต่าง ๆ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลหรือแปลความหมายและหาสาระแก่นแท้ของประสบการณ์จากผู้เล่าเรื่องตามแนวคิดของ แวน มาแนน โดยใช้การสะท้อนคิดและวิเคราะห์หาองค์ประกอบหลักของข้อมูลผ่านกรอบแนวคิดหลักซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบของพื้นที่สาธารณะของผู้อ่านนิยายวายในรูปแบบโลกแห่งชีวิต และปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวาย เป็นพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นอย่างอิสระของผู้คน โดยมีโลกแห่งชีวิตทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านความรู้จากการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและยังเป็นตัวป้องกันความแตกแยกทางสังคมเนื่องจากโลกแห่งชีวิตประกอบด้วยข้อสันนิฐานและพื้นที่ความรู้ที่มีร่วมกันทำให้การปฏิสัมพันธ์หรือถกเถียงกันจะมีข้อสรุปที่เป็นฉันทามติ

คำสำคัญ: พื้นที่สาธารณะ, โลกแห่งชีวิต, นิยายวาย, ปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิต

Abstract

This research is a qualitative study aiming to analyze the characteristics of the public spaces inhabited by readers of Boys' Love (BL) novels within their lifeworld and to examine the interactions of BL novel readers in these public spaces through the lifeworld perspective. The methodology employed follows narrative inquiry under the constructivist paradigm. The study selects a theoretical narrative group of BL novel readers who engage with these novels both in book form and online platforms, and who participate in discussions about BL novels on these online platforms or have interactions among reader groups. The sample consists of 10 individuals aged 15-45, representing all genders to ensure diversity in the data. A purposive sampling method

* Received 7 June 2024; Revised 5 July 2024; Accepted 10 July 2024

is used, focusing on those who interact both offline and online. In-depth interviews are conducted to collect data, leading to an understanding of various groups of BL novel readers. The researcher utilizes Van Maanen's approach to data analysis, interpreting and extracting the essence of the experiences from the narrators. Reflective thinking and analysis are applied to identify key components of the data through the main conceptual framework established by the researcher. The results reveal that the public spaces within the lifeworld of BL novel readers, and the interactions within this lifeworld, serve as venues for the free exchange or transformation of opinions. The lifeworld functions as a medium for transmitting knowledge through interpersonal interactions and acts as a safeguard against social fragmentation, as it comprises shared assumptions and areas of knowledge that facilitate consensual conclusions during interactions or debates.

Keywords: Public Spaces, Lifeworld, Y Novels, Interactions in The Lifeworld

บทนำ

นิยายวาย หรือ Y novel นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของนิยายแนวโรมานซ์ ที่นำเสนอเรื่องราวความรักแบบรักโรแมนติกระหว่างตัวละครที่มีเพศเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นชายรักชาย หรือหญิงรักหญิง จุดกำเนิดของนิยายวายเริ่มต้นจากผลงานที่สร้างขึ้นเพื่อล้อเลียนการ์ตูนของญี่ปุ่น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้ชายและผู้ชาย เรียกว่า Yaoi ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้หญิงเรียกว่า Yuri ในเวลาต่อมาเนื้อหาดังกล่าว ถูกพัฒนาไปเป็นเรื่องเล่าที่เรียกว่า “ฟิคชั่น” เมื่ออิทธิพลของนิยายวายเริ่มแพร่เข้าสู่ประเทศไทย กลุ่มวัยรุ่น ที่ชื่นชอบเรื่องราวความรักแนวโรมานซ์จึงทำให้นิยายวายเกิดกระแสนิยม และแผ่ขยายความนิยมไปยังกลุ่ม ช่วงอายุอื่น ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2560) จุดเริ่มต้นความนิยมของนิยายวายสามารถอ้างอิงได้จากข้อมูลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ปี 2563 โดยนายกสมาคมผู้จัดพิมพ์ และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ให้ข้อมูลว่าหนังสือในกลุ่มโลดโผน การ์ตูน มังงะ และนิยายวาย เป็นกลุ่มที่ขายดีที่สุด (ศรินภา นรินทร์ และรุ่งนภา พิมมะศรี, 2563) ต่อมาในปี 2566 ทิพย์สุดา สินขาลวัฒน์ นายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ได้กล่าวในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 51 ว่านิยายวายเป็นหนึ่งในสามที่อยู่ในหมวดหนังสือขายดี และได้รับความนิยมมากที่สุด ซึ่งยอดขายคิดเป็น 44% จากยอดขายหนังสือทั้งหมดของงาน ทั้งนี้เพราะนิยายวาย เป็นนิยายที่สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้หลากหลายวัย และเป็นที่ยอมรับถูกนำมาสร้างเป็นซีรีส์หลายต่อหลายเรื่อง (ไทยโพสต์, 2566) และในปี 2567 สุวิษ รุ่งวัฒนไพบูรณ์ นายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ได้ให้ข้อมูลว่าจำนวนผู้เข้าร่วมงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 52 นี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 10% จากปีที่ผ่านมา และนิยายวายยังคงครองสัดส่วนของนิยายที่ได้รับความนิยมและยอดขายที่มากที่สุดในหมวดของนิยายและวรรณกรรม นอกจากนี้ ดวงพร สุทธิสมบูรณ์ อุปนายกฝ่ายต่างประเทศ สมาคมผู้จัดพิมพ์ฯ ได้ให้ข้อมูลว่า นิยายวายที่เป็นผลงานของนักเขียนไทยทุกประเภทเนื้อหา ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากสำนักพิมพ์และเอเจนซีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศไต้หวัน ซึ่งนักเขียนไทยเป็นที่นิยมในตลาดนักอ่านไต้หวันเป็นอย่างมาก (ประชาชาติธุรกิจ, 2567) และเนื่องจากนิยายวาย เป็นนิยายที่มีลักษณะเนื้อหา และการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน เรื่องราวส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวความรักระหว่างชายรักชาย หรือ หญิงรักหญิง ซึ่งในบทความวิจัยนี้ ขอลำดับถึงนิยายวายในรูปแบบของชายรักชาย เนื่องจากนิยายในรูปแบบชายรักชายนี้ได้รับความนิยมมากที่สุดในกลุ่มผู้อ่าน เรื่องราวความรักระหว่างชายรักชาย จะถูกนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง หรือ Theme การเล่าเรื่อง แต่จุดร่วมหนึ่งที่นิยายวายมีร่วมกันคือ เรื่องราวของนิยายวายส่วนใหญ่

จะเป็นเรื่องราวที่แสดงความรักระหว่างตัวละครที่เป็นวัยรุ่น มีความโรแมนติก เน้นการสร้างเหตุการณ์ที่ช่วยให้ตัวละครได้รับความสุข สมหวังในความรักเป็นหลัก (จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ, 2564) นอกจากนี้ ในนิยายวายยังมีเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นจริงในสังคม สร้างสรรค์สังคม และในนิยายวายบางเรื่องยังได้มีการหยิบยกประเด็นเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวในสังคมที่กำลังเป็นที่สนใจในช่วงเวลานั้น ๆ มาเป็นประเด็นในการดำเนินเรื่อง ซึ่งการใช้กลวิธีในการแต่งแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเนื้อหา และมีความรู้สึกร่วมในเหตุการณ์ที่ดำเนินไปในนิยายวายได้โดยง่าย เพราะเป็นเรื่องที่ผู้อ่านผ่านการรับรู้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ผู้อ่านเคยผ่านหรือพบเจอ

รูปแบบของนิยายวายในยุคเริ่มแรกก่อนที่จะมีการตีพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือ ผู้อ่านจะเสพนิยายวายผ่านทางเว็บไซต์เป็นหลัก และแม้ในปัจจุบันการตีพิมพ์นิยายวายจะไม่ได้เป็นเรื่องที่ต้องปกปิดอีกต่อไป แต่ช่องทางการเสพนิยายวายของนักอ่านก็ยังคงอยู่บนแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ (สิริกร ทองมาตร, 2561) ด้วยเหตุนี้จึงมีเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน หรือช่องทางออนไลน์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้เขียนได้นำผลงานของตัวเองได้อัปโหลดเพื่อให้ผู้อ่านอื่น ๆ ได้เข้ามาอ่าน และด้วยความสะดวกง่ายดายของช่องทางการเผยแพร่ผลงานนิยายวายผ่านสื่อออนไลน์ที่ผู้อ่านเข้าถึงได้ง่าย จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นิยายวายได้รับความนิยม และเป็นกระแสที่น่าจับตามองเป็นอย่างมากในปัจจุบัน และช่องทางการนำเสนอนิยายวายรูปแบบออนไลน์นี้เองทำให้นิยายวายที่ได้รับการตอบรับอย่างมากจากผู้อ่าน (นฤพร ปู่แดงอ่อน, 2564) จนกระทั่งสำนักพิมพ์ขอซื้อลิขสิทธิ์จากนักเขียนเพื่อนำมาตีพิมพ์ในรูปแบบเล่ม นอกจากช่องทางการเผยแพร่นิยายวายที่ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงได้ง่าย จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้นิยายวายได้รับความนิยมอย่างล้นหลาม และขยายไปในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว รูปแบบการนำเสนอของนิยายวายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ก็มีวิวัฒนาการ สร้างความแปลกใหม่ให้กับผู้อ่านนิยายวายด้วยเช่นกัน จากเดิมที่นิยายวายมีรูปแบบเป็นเรื่องเล่า หรือเป็นบทบรรยายเช่นเดียวกับนิยายประเภทอื่น ๆ ทั่วไป ปัจจุบันนิยายวายได้เปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเป็นรูปแบบใหม่ คือมีลักษณะเหมือนการสนทนาในไลน์ ไม่ใช้การบรรยายเนื้อเรื่องเหมือนนิยายทั่วไปแบบดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชัน “จอยลดา” ซึ่งนำเสนอนิยายวายในรูปแบบ “นิยายแชท” (The Bangkok Insight Editorial Team, 2562) ซึ่งรูปแบบของนิยายแชทนั้นจะมีลักษณะการดำเนินเนื้อเรื่องผ่านข้อความการสนทนาโต้ตอบ เช่นเดียวกับการสนทนาในไลน์แอปพลิเคชัน ด้วยความแปลกใหม่นี้ทำให้ปริมาณผู้ที่สนใจในนิยายวายเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการนำเรื่องราวเหล่านี้ไปพูดคุยต่อในสื่อแพลตฟอร์มอื่น ๆ เช่น เอ็กซ์ (ทวิตเตอร์) เป็นต้น

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น หรือทัศนคติเป็นไปได้ง่ายอย่างอิสระ ซึ่งการสื่อสารเหล่านี้จะสร้างให้เกิดความรู้ความคิด หรือทัศนคติใหม่ๆ ขึ้นตามแนวคิดของฮาร์เบอร์มาสได้กล่าวไว้ในกระบวนการสื่อสาร (Communicative Action) ซึ่งแนวคิดของฮาร์เบอร์มาสจะเน้นการสร้างพื้นที่และกระบวนการสื่อสารที่ยุติธรรมและมีคุณภาพ ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยและการทำความเข้าใจร่วมกันในสังคม การสื่อสารในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีระหว่างผู้คนในสังคม เช่นเดียวกับการสื่อสารของกลุ่มผู้อ่านนิยายวาย จะเห็นได้ว่าแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ที่นำเสนอนิยายวายให้แก่ผู้อ่านนั้นเปรียบเสมือนพื้นที่ทางสังคม (Social space) เป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) อันเป็นพื้นที่ที่สร้างขึ้นมาระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางความคิด เป็นพื้นที่เพื่อการสร้างตัวตน ส่งผ่านประสบการณ์ร่วมกัน สร้างหรือร่วมทำความเข้าใจความหมาย และในพื้นที่นี้เองที่ทำให้ผู้แต่งนิยายวาย และผู้อ่านนิยายวายได้แลกเปลี่ยนทัศนะ แสดงความคิดเห็น หรือเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นจุดร่วมหรือสื่อกลางให้คนที่ชื่นชอบในเรื่องเดียวกันได้มาพบปะพูดคุยในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน เปรียบเสมือนพื้นที่แห่งการสื่อสารสาธารณะสำหรับนักเขียนนิยายวาย และนักอ่านนิยายวาย ที่ให้ผู้เขียนนิยายวาย และผู้อ่านนิยายวายได้ปลดปล่อยความเป็นตัวตนหนึ่งของตนเอง ได้ทำในสิ่งที่ชื่นชอบ จนกลายเป็นเครือข่ายของกลุ่มบนโลกออนไลน์ เป็นเหมือนคลังสะสมความเข้าใจและความหมายที่แบ่งปันร่วมกัน สร้างความ

ร่วมมือกัน และผลิตซ้ำชีวิตทางสังคม เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน จนเกิดเป็นการบูรณาการทางสังคม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในพื้นที่ของชีวิตทางสังคม (Habermas, J., 2004)

สำหรับฮาเบอร์มาสหัวใจสำคัญของทฤษฎีทางสังคม คือ การแบ่งแยกระหว่าง “ระบบ” (System) และ “โลกชีวิต” (Lifeworld) ซึ่งเป็นพื้นที่ของชีวิตทางสังคมที่มีความแตกต่างกัน โดยแต่ละส่วนนั้นต่างมีกฎเกณฑ์ สถาบันและแบบแผนทางพฤติกรรมที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ระบบและโลกชีวิต คือต้นกำเนิดของการกระทำเชิงสื่อสาร และการกระทำเชิงเครื่องมือ ที่จะมีความเกี่ยวข้องสอดคล้องซึ่งกันและกัน ฮาเบอร์มาสเห็นว่า ระบบ (System) คือโครงสร้างของการเห็นพ้องร่วมกัน และเป็นรูปแบบของการกระทำเชิงเครื่องมือ ซึ่งสามารถแยกย่อยออกไปได้ตามวัตถุประสงค์ภายนอกที่ระบบเรียกร้องต่อผู้กระทำ ซึ่งก็คือ อำนาจ และเงินตรา ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้เป็นสื่อกลางในการควบคุมทิศทางของกลไกในการกำกับและประสานงานที่ฝังอยู่ในทุนนิยม และอีกทางหนึ่งคือก่อรูปการบริหารงานของรัฐและสถาบันที่เกี่ยวข้อง หน้าที่หลักของระบบในรูปแบบของอำนาจและเงินตรานั้น จะเป็นการผลิตซ้ำทางสังคมเชิงวัตถุ หรือที่เราเข้าใจได้ง่ายขึ้นคือ การผลิตและไหลเวียนสินค้าและบริการ แต่จะมีจุดร่วมหนึ่งที่คล้ายคลึงกับโลกชีวิต (Lifeworld) คือ การกระทำต่าง ๆ จะสอดคล้องกันและก่อให้เกิดการบูรณาการตัวเอง ซึ่งในขณะที่สังคมเกิดการขยายตัวและเพิ่มความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ภาระต่าง ๆ ได้ถูกระบบส่งต่อไปอยู่ในรูปของการสื่อสาร การถกเถียงพูดคุย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยังคงทำให้สังคมยังรวมตัวอยู่ด้วยกันได้ แต่ในขณะเดียวกัน “ระบบ” กลับมีแนวโน้มในการคุกคาม “โลกชีวิต” (lifeworld) ของผู้คน โดยระบบจะเป็นตัวควบคุม ครอบงำ และทำลายพื้นฐานของชีวิต ตลอดจนบิดเบือนวิธีการสื่อสารระหว่างมนุษย์ ซึ่งฮาเบอร์มาสใช้คำว่า “Colonization of the lifeworld” (Seidman, S., 1989) กล่าวคือ พื้นที่สาธารณะที่เรากำลังพูดถึงนี้มีแนวโน้มที่จะถูกรุกล้ำโดยสื่อ อย่างเช่น เงินตรา อำนาจ และ กฎหมาย ซึ่งจำกัดศักยภาพในการแสดงความคิดเห็นของเรา ซึ่งฮาเบอร์มาสชี้ให้เห็นว่า ศักยภาพที่จะต่อต้านสิ่งเหล่านี้ คือ การปฏิบัติการด้านสื่อสาร (Communicative action) โดยการดำเนินการอภิปรายอย่างอิสระเสรีผ่านกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New social movement) โดยการใช้พื้นที่สาธารณะที่หลากหลายเพื่อผลิตซ้ำทางการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการคานอำนาจกับ “ระบบ” (ชีวิตรา ตันติมาลา, 2560) โดยตัวเชื่อมพื้นที่สาธารณะที่หลากหลายนี้ก็คือ “โลกชีวิต” (Lifeworld) ซึ่งโลกแห่งชีวิตจะเป็นสื่อกลางของการผลิตซ้ำทางสังคมในเชิงสัญลักษณ์และวัฒนธรรม เป็นพาหนะในการส่งผ่านธรรมเนียม ประเพณีผ่านมุมมองเชิงวิพากษ์ของการติดต่อสื่อสารและการถกเถียงพูดคุย ภายใต้สภาพเงื่อนไขของสังคมที่สงบสุข โดย Lifeworld ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านตลอดจนปรับปรุงความรู้ไม่ว่าจะเป็นเชิงเทคนิค หรือเชิงปฏิบัติการ Lifeworld ทำหน้าที่เสมือนเกราะป้องกันความแตกแยกทางสังคม ด้านทวนความแตกแยกของความหมาย และป้องกันความขัดแย้ง นอกจากนี้ Lifeworld ยังมีส่วนในการสร้างบริบทให้แก่การกระทำ กล่าวคือ Lifeworld นั้นจะประกอบไปด้วยข้อสันนิษฐานและพื้นที่ความรู้ที่มีร่วมกัน ตลอดจนเหตุผลที่ใช้ร่วมกันบนหลักการที่ว่าผู้กระทำจะเกิดมิตรร่วมกันในที่สุด Lifeworld เปิดกว้างต่อการแก้ไขและเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป เกิดขึ้นทีละส่วน เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากความขัดแย้ง ความเข้าใจผิด หรือความเห็นที่ไม่ลงรอยกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้ในการสื่อสารพูดคุยหรือถกเถียงกันในระดับปัจเจก และทุกครั้งที่ ประสบความสำเร็จจากการกระทำเชิงสื่อสาร จะเกิดข้อสรุปร่วมกันที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการกระทำเชิงสื่อสารก็จะช่วยเพิ่มต้นทุนจากความรู้ที่แบ่งปันกัน (เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน, 2559) ความสำคัญของ Lifeworld คือในตัวมันเองนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เกิดความหมายร่วมกันของแต่ละพื้นที่ได้ เพราะเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความเป็นไปได้ (Condition of possibility) ของบทสนทนาระหว่างกัน ระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่วางอยู่บนรากฐานของความเข้าใจร่วมกัน จะเห็นได้ว่าบนพื้นที่สาธารณะของกลุ่มผู้อ่านนิยายวายมีความเป็นโลกแห่งชีวิตในการขับเคลื่อนและผูกโยงผู้อ่านนิยายวายเอาไว้ด้วยกัน ด้วยหลักการต่าง ๆ หรือลักษณะการทำงานของโลกแห่งชีวิตที่ชี้ให้เห็นว่า โลกแห่งชีวิตคือสื่อกลางสำหรับผู้ที่มีความคิด ทศนคติที่มีจุดร่วมหนึ่งที่

เหมือนกัน และโลกแห่งชีวิตจะเป็นเสมือนเกราะที่ช่วยป้องกันความขัดแย้ง เหล่านี้เองที่ทำให้การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านนิยายวาย หรือแม้แต่ผู้อ่านนิยายวายและผู้เขียนมีความเป็นไปอย่างมีเหตุและผล ข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจะมีการวิพากษ์ในลักษณะที่เปิดกว้างและยอมรับฟังโดยปราศจากการเข้าแทรกแซงทางความคิดที่มุ่งหาผลประโยชน์เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การศึกษาในเรื่อง “ปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวาย” จะชี้ให้เห็นถึงรูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของกลุ่มผู้อ่านนิยายวายที่มีลักษณะเป็นโลกแห่งชีวิตที่แตกต่างจากพื้นที่สาธารณะทั่วไป และการปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวายไม่เพียงแค่เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม แต่ยังมีประโยชน์ในด้านการพัฒนาตัวเองและการสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงออก ทำให้ชุมชนนี้มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับผู้เข้าร่วม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่สาธารณะของผู้อ่านนิยายวายในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld)
2. เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย “ปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวาย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาในการศึกษาตามแนวทางการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative approach) ภายใต้กระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism)

กลุ่มผู้เล่าเรื่อง ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มผู้เล่าเรื่องเชิงทฤษฎี (Theoretical samplings) จากผู้อ่านนิยายวาย ที่อ่านนิยายวายทั้งในรูปแบบของหนังสือ และในรูปแบบออนไลน์ตามแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ และมีการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยายวายบนพื้นที่แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือมีปฏิสัมพันธ์สื่อสารกันระหว่างกลุ่มของผู้อ่าน จำนวน 10 คน โดยเป็นผู้อ่านที่มีอายุอยู่ระหว่าง 15 - 45 ปี ซึ่งเป็นผู้อ่านทุกเพศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายครอบคลุม นอกจากนี้กลุ่มผู้เล่าเรื่องยังเป็นผู้ที่มีความสนใจและมีประสบการณ์ในการอ่านนิยายวายอย่างต่อเนื่อง

วิธีการเข้าถึงผู้เล่าเรื่อง ผู้วิจัยอาศัยผู้เป็นหน้าด่านของข้อมูล (Gate keeper) นำไปสู่การทำความรู้จักกับผู้อ่านนิยายวายกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะเลือกผู้เป็นหน้าด่านของข้อมูลจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและอยู่ในวงการนิยายวายตั้งแต่ที่นิยายวายเริ่มมีกระแสและเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งคนกลุ่มนี้นอกจากจะเป็นผู้อ่านนิยายวายแล้ว ยังเป็นบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับทั้งผู้เขียน และผู้อ่านนิยายวายคนอื่น ๆ ผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์มาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งทำให้ผู้เป็นหน้าด่านของข้อมูล รู้จักกลุ่มผู้อ่านนิยายวายที่หลากหลาย และสามารถแนะนำให้ผู้วิจัยเข้าถึง และทำความรู้จักกับผู้อ่านนิยายวายซึ่งจะเป็นผู้เล่าเรื่องได้ และจะนัดสนทนาตามความสะดวกของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบเล่าเรื่อง (Narrative research) ซึ่งใช้สภาพธรรมชาติเป็นแหล่งข้อมูล และใช้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บข้อมูล และใช้การสัมภาษณ์เชิงเล่าเรื่อง (Narrative interview) ตลอดจนการวางกรอบการเล่าเรื่อง (Narrative frame) ผู้วิจัยได้วางกรอบการเล่าเรื่อง อันได้แก่ ความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อระหว่างผู้อ่านและนิยายวาย, การเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้อ่าน, การมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกันในชุมชนออนไลน์และกลุ่มทางสังคม, การสร้างความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้อ่านนิยายวาย, การเรียนรู้และพัฒนาในตนเองของผู้อ่านนิยายวาย, ทศนคติและพฤติกรรมอันมีผลหรืออิทธิพลที่ได้รับมาจากนิยายวาย เพื่อเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เล่าเรื่องสามารถสะท้อนประสบการณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ต่อประสบการณ์การอ่านนิยายวาย ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ที่แลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้อ่าน อย่างกว้าง ๆ ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงเล่าเรื่องต่อไป ซึ่งการเล่าเรื่องจะช่วยให้ผู้เล่าเรื่องมีความรู้สึกร่วมใน

การสะท้อนถึงเรื่องราว และประสบการณ์แนวทางการในการเรียนรู้ต่าง ๆ ของตนที่เกิดขึ้นจากการอ่าน นิยายวาย ในส่วนของแนวคำถามครั้งนี้จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยจะเป็นแนวคำถามที่สะท้อนความคิด ทศนคติ และประสบการณ์ของผู้เล่าเรื่องอย่างอิสระ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงในเนื้อหา (Content validity) จากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้เพื่อให้ได้แนวคำถามที่มีความเหมาะสม และครอบคลุมประเด็นที่ทำการศึกษาหลังจากได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากผู้เป็นหน้าด่านของข้อมูล (Gate keeper) แนะนำผู้เล่าเรื่องที่มีความสนใจในการถ่ายทอดเรื่องเล่าของตนให้แก่ผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายผู้เล่าเรื่องในช่วงเวลา และสถานที่ที่ผู้เล่าเรื่อง และผู้วิจัยสะดวกในการพบกัน เพื่อให้ผู้เล่าเรื่องได้ถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นข้อมูลสำคัญกับผู้วิจัย โดยเริ่มต้นผู้วิจัยจะทำการแนะนำตัวกับผู้เล่าเรื่อง จากนั้นจะอธิบายและชี้แจงให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของงานวิจัยขึ้นนี้ ตลอดจนชี้แจงเพื่อขออนุญาตผู้เล่าเรื่องทำการบันทึกเทปในขณะทำการสัมภาษณ์ไปด้วย หากผู้เล่าเรื่อง ไม่ประสงค์ให้ทำการบันทึกเทประหว่างเล่าเรื่อง ผู้วิจัยก็จะไม่ทำการบันทึกเทปข้อมูลเหล่านั้น และจะเปลี่ยนมาเป็นการจดบันทึกข้อมูลแทน นอกจากนี้ หากผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากผู้เล่าเรื่องให้ทำการบันทึกเทปการสนทนา และเรื่องเล่าของผู้เล่าเรื่องได้ แต่หากระหว่างที่บันทึกเทป ผู้เล่าเรื่องมีความประสงค์ที่จะให้หยุดการบันทึกเทปในระหว่างการเล่าเรื่องในช่วงใดช่วงหนึ่ง ผู้วิจัยก็ยินดีที่จะทำการหยุดการบันทึกเทปได้ตลอดเวลา เมื่อชี้แจงรายละเอียดข้างต้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำผู้เล่าเรื่องเข้าสู่การสนทนาตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้างเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเพื่อผู้เล่าเรื่องได้เรียบเรียงเรื่องราวประสบการณ์ของตนออกมาเป็นเรื่องเล่า และเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้เล่าเรื่องแล้ว จะนำเทปบันทึกการสัมภาษณ์นั้น ตลอดจนการจดบันทึกภาคสนาม มาทำการถอดออกเป็นข้อความแบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค บันทึกเชิงบรรยาย และตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลเหล่านั้นอีกครั้ง โดยเปรียบเทียบกับการเปิดเทปบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำไปพร้อมๆกันระหว่างวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ในการนัดสัมภาษณ์ระหว่างผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมของขวัญเพื่อแสดงถึงความขอบคุณที่ผู้ให้ข้อมูลสละเวลาให้ข้อมูลแก่งานวิจัยขึ้นนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล หรือแปลความหมายและหาสาระแก่นแท้ของประสบการณ์จากผู้เล่าเรื่อง ตามแนวคิดของ Van Manen โดยใช้การสะท้อนคิดและวิเคราะห์หาคำประกอบหลักของข้อมูล (Thematic Analysis) โดยเริ่มจากผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดระบบ แยะแยะ พร้อมทั้งทำการเชื่อมโยง และทำความเข้าใจเพื่อตอบปัญหาการวิจัย (van Manen, 1990) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล และหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว ซึ่งตามหลักการวิเคราะห์ของ แวน มาแนนนั่น เป็นวิธีการศึกษาข้อมูลตามแนวคิดเชิงปรากฏการณ์วิทยา โดยศึกษาเพื่อมุ่งบรรยายหรืออธิบายความหมายของปรากฏการณ์จากประสบการณ์ของมนุษย์ สะท้อนความเข้าใจหรือความหมายของประสบการณ์จากผู้ที่อยู่ในประสบการณ์นั้น ๆ และทำการเชื่อมโยงความหมาย หรือทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูล โดยการสะท้อนคิดและวิเคราะห์หาคำประกอบหลักของข้อมูล (Thematic Analysis) ผ่านกรอบแนวคิดหลักซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้

การพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมวิจัย งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับการวิจัยที่ ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-672038 และได้รับอนุญาตให้เก็บ ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแล้ว โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ซึ่งก่อนทำ การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงและอธิบายถึงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการรักษาข้อมูลส่วนตัว ของผู้ให้ข้อมูลที่จะมีความเป็นส่วนตัว หรือเป็นความลับ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในแบบภาพรวม และใช้นาม สมมุติแทนผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้ซักถามในข้อสงสัยต่าง ๆ

และให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถหยุดให้ข้อมูลด้วยการตัดสินใจเองอย่างอิสระ หรือสามารถยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัย

การศึกษาปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้่านนิยายวาย พบว่า

1. ลักษณะของพื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) สำหรับผู้อ่านนิยายวาย มีลักษณะดังนี้ พื้นที่ที่ผู้อ่านนิยายวาย สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้อ่านด้วยกัน หรือ ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน เช่นการรวมกลุ่มนัดพบปะเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยายวายที่ตนอ่าน การรวมตัวกันของผู้อ่านนิยายวายในงาน Y book fair ตลอดจนการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้อ่านนิยายวาย และผู้เขียน เพื่อรับฟัง แลกเปลี่ยน เสนอแนะความคิดเห็นของตนที่มีต่อนิยายวายที่ตนชื่นชอบ เช่นเดียวกับพื้นที่สาธารณะในรูปแบบของพื้นที่เสมือน หรือพื้นที่บนโลกออนไลน์ บนแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ที่นำเสนอ นิยายวายให้แก่ผู้อ่าน เป็นพื้นที่ที่ประกอบสร้างขึ้นเพื่อการสร้างตัวตน ส่งผ่านประสบการณ์ร่วมกัน สร้างหรือร่วมทำความเข้าใจ ความหมาย และในพื้นที่นี้เองที่ทำให้ผู้แต่งนิยายวาย และผู้อ่านนิยายวายได้แลกเปลี่ยนทัศนะ แสดงความคิดเห็น หรือเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นจุดร่วมหรือสื่อกลางให้คนที่ชื่นชอบในเรื่องเดียวกันได้มาพบปะพูดคุยในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน เป็นพื้นที่แห่งการสื่อสารสาธารณะที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยอิสระของผู้คน จะเห็นได้ว่า นิยายวาย เป็นเงื่อนไขเบื้องต้น ที่ก่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะขึ้น กลุ่มของผู้อ่านนิยายวาย หรือผู้ที่ชื่นชอบนิยายวาย ได้สร้างพื้นที่สาธารณะของตนขึ้น โดยมีนิยายวาย เป็นจุดเริ่มต้นร่วมกัน โดยเป็นพื้นที่สาธารณะเพียงจุดเล็ก ๆ ก่อนจะแผ่ขยายพื้นที่ออกไปในวงกว้างมากขึ้น จากนั้นจึงนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ของกลุ่มคนที่มีความคิด ความรู้สึกร่วมกัน ชื่นชอบในเรื่องเดียวกันอย่างเสรี เป็นพื้นที่ที่ให้ผู้เขียนนิยายวาย และผู้อ่านนิยายวายได้ปลดปล่อยความเป็นตัวตนหนึ่งของตนเอง ได้ทำในสิ่งที่ชื่นชอบ จนกลายเป็นเครือข่ายที่ขยายพื้นที่อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบนโลกออนไลน์ ซึ่งเปรียบเป็นคลังสะสมความเข้าใจและความหมายที่แบ่งปันร่วมกัน สร้างความร่วมมือกัน และผลิตซ้ำชีวิตทางสังคม เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน จนเกิดเป็นการบูรณาการทางสังคม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในพื้นที่ของชีวิตทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงออกอย่างอิสระทางความคิด และเสรีภาพทางความคิดของทั้งนักเขียนและผู้อ่าน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ในอดีต ช่องทางการติดต่อสื่อสารของกลุ่มผู้อ่านนิยายวายจะอยู่บนแพลตฟอร์มที่เรียกว่า “ทวิตเตอร์” โดยจะมีการสร้างคำเฉพาะซึ่งสามารถเข้าใจได้ทันทีสำหรับกลุ่มคนอ่านนิยายวาย จากนั้นจะมีการนำข้อความรูปภาพ หรือประกาศต่างๆของกลุ่มคนอ่านนิยายวายส่งต่อกันเสมือนลูกโซ่ ผ่านทางช่องทาง “ทวิตเตอร์” ซึ่งมีความสะดวก และรวดเร็วเป็นอย่างมาก”

(น้องJK, 2567)

เช่นเดียวกับข้อมูลของน้องเอ (นามสมมุติ) ที่กล่าวถึงพื้นที่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เป็นเว็บไซต์สำหรับผู้ที่ชอบอ่านนิยายวาย ที่จะมีการอัปโหลดนิยายวายจากนักเขียนนิยายวาย หรือผู้ที่สนใจอยากลองหัดเขียนนิยายวายก็จะมาโพสต์เรื่องราวบนเว็บไซต์เหล่านี้ โดยน้องเอ (นามสมมุติ) เล่าว่า

“ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้การสื่อสารบนโลกออนไลน์เป็นไปได้ง่ายและสะดวก เช่นเดียวกับการอ่านนิยายวาย ซึ่งในปัจจุบันสามารถหาอ่านได้ง่ายมาก เพราะแพลตฟอร์มออนไลน์ได้เปิดกว้างต่อนิยายวายมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีใจได้ส่งผลงานของตนเข้าร่วมในแพลตฟอร์มออนไลน์เหล่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักอ่านสามารถอ่านนิยายวายที่ตนชื่นชอบได้ในทุกที่ เพียงมีอุปกรณ์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถ

เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตเท่านั้น นอกจากนี้ผู้อ่านยังสามารถแสดงความคิดเห็นของตนที่มีต่อนิยายวายเรื่องนั้น ๆ หรือตัวละครในนิยายวายเหล่านั้นบนพื้นที่ออนไลน์ได้อย่างอิสระ จึงทำให้สังคมของผู้อ่านนิยายวายสามารถขยายวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว”

(น้องเอ, 2567)

ในขณะที่น้องเตย (นามสมมุติ) เล่าว่า

“ตนเองมีความชื่นชอบการอ่านนิยายวายทั้งในรูปแบบของหนังสือและบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เพียงแต่จะร่วมแสดงความคิดเห็นของตน และมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่อ่านนิยายวายในรูปแบบของหนังสือที่มีการนัดหมายรวมตัวกันมากกว่า ทั้งนี้เพราะการได้พบและพูดคุยกับกลุ่มคนที่มีความคิด ความชื่นชอบเดียวกัน สามารถแลกเปลี่ยนหนังสือ หรือมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนของที่ระลึกที่มาจากนิยายเรื่องนั้น ๆ ที่ตนชื่นชอบ”

(น้องเตย, 2567)

2. ปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) พบว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้อ่านนิยายวาย ไม่ว่าจะเป็นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือ การรวมกลุ่มนัดพบเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยายวายที่ตนอ่าน โดยส่วนใหญ่ผู้อ่านจะมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความชื่นชอบลักษณะโครงเรื่อง หรือลักษณะตัวละครที่ใกล้เคียงกัน ทำให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเป็นไปอย่างราบรื่น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการแสดงความคิดเห็นบางครั้งจะมีข้อขัดแย้งกันในบางเรื่อง แต่ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันบนโลกแห่งชีวิต หรือ Lifeworld อันประกอบไปด้วยข้อสันนิฐาน และพื้นที่ความรู้ที่มีร่วมกัน ตลอดจนเหตุผลที่ใช้ร่วมกันบนหลักการที่ว่าสุดท้ายแล้วจะเกิดมิตรร่วมกันในที่สุด ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านนิยายวายด้วยกัน หรือผู้อ่านนิยายวาย และผู้เขียนนิยายวายจะเกิดบทสรุปที่เป็นฉันทานุมติ ดังเช่น คุณกบ (นามสมมุติ) ได้เล่าว่า

“ในอดีต นิยายประเภทชายรักชายยังไม่เป็นที่เปิดกว้างหรือยอมรับในสังคมไทย งานเขียนหรือนิยายที่มีเนื้อหาเช่นนี้จะขัดกับขนบธรรมเนียมเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับผู้อ่านที่จะถูกสังคมพิพากว่ามีความผิดปกติทางเพศจึงได้ชื่นชอบการอ่านนิยายประเภทนี้ ทั้งนี้แท้จริงแล้วกลุ่มผู้อ่านเหล่านั้นก็ใช้ชีวิตตามปกติ และมีครอบครัวเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคม แต่เมื่อโลกและสังคมเปลี่ยนไป สังคมในปัจจุบันเริ่มเปิดกว้างให้กับกลุ่มคนที่มีความรักในเพศเดียวกัน ทำให้คนในสังคมเริ่มมองว่า นิยายไม่จำเป็นต้องมีเพียงแค่พระเอก และ นางเอกเท่านั้นอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นิยายวายได้รับกระแสจากการเปิดกว้างทางความคิดของสังคมมากขึ้นจนกลายเป็นที่นิยมในปัจจุบัน”

(คุณกบ, 2567)

เช่นเดียวกับคุณอัม (นามสมมุติ) ที่ได้เล่าว่า

“มักพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยายวายที่ตนเองได้อ่านกับเพื่อนร่วมงาน โดยจะมีการวิพากษ์ และพูดคุยถึงโครงเรื่อง หรือเหตุการณ์ในเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในนิยายวายเหล่านี้ ทำให้อ่านสามารถมีอารมณ์ร่วมและคล้อยตามในเนื้อหาได้ไม่ยาก และมีความ

คิดเห็นที่เป็นไปในทางเดียวกัน และแม้ว่าจะมีบางกรณีที่เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ท้ายที่สุดแล้วก็จะมีข้อสรุปที่มีร่วมกันอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย”

(คุณอุ้ม, 2567)

อภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่สาธารณะของผู้อ่านนิยายวายในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) และเพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่สาธารณะของผู้อ่านนิยายวายในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) พบว่า พื้นที่สาธารณะดังกล่าวมีลักษณะที่ผู้อ่านนิยายวายสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ข้อเสนอแนะระหว่างผู้อ่านด้วยกัน หรือระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนได้อย่างอิสระบนพื้นฐานความเข้าใจเดียวกัน มีความคิด ความเชื่อร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นที่สาธารณะในรูปแบบของพื้นที่บนโลกออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประกอบสร้างขึ้นเพื่อการสร้างตัวตน ส่งผ่านประสบการณ์ร่วมกัน สร้างหรือร่วมทำความเข้าใจความหมาย แสดงความคิดเห็นหรือเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นจุดร่วมหรือสื่อกลางให้คนที่ชื่นชอบในเรื่องเดียวกันได้มาพบปะพูดคุยในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน เป็นพื้นที่แห่งการสื่อสารสาธารณะที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยอิสระของผู้คน โดยมีนิยายวาย เป็นจุดเริ่มต้นของพื้นที่สาธารณะนี้และแผ่ขยายพื้นที่เป็นวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการภายใต้แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะในแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) ของ Habermas ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) ไว้ว่า โลกแห่งชีวิต (Lifeworld) เป็นสื่อกลางของการผลิตซ้ำทางสังคมในเชิงสัญลักษณ์และวัฒนธรรม เป็นพาหนะในการส่งผ่านธรรมเนียมประเพณีผ่านมุมมองเชิงวิพากษ์ของการติดต่อสื่อสารและการถกเถียงพูดคุย ภายใต้สภาพเงื่อนไขของสังคมที่สงบสุข โดย โลกแห่งชีวิต (Lifeworld) ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านตลอดจนปรับปรุงความรู้ไม่ว่าจะเป็นเชิงเทคนิค หรือเชิงปฏิบัติการ โลกแห่งชีวิต (Lifeworld) ทำหน้าที่เสมือนเกราะป้องกันความแตกแยกทางสังคม ต้านทานความแตกแยกของความหมาย และป้องกันความขัดแย้ง พื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิตจะทำให้เกิดข้อสรุปร่วมกันซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างความหมายและแสดงตัวตนของสาววายในพื้นที่ออฟไลน์และพื้นที่ออนไลน์ ของนันทิชา ลือพีช ที่ได้กล่าวว่า พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่โลกเสมือนจริงสำหรับผู้เข้าไปใช้ เป็นเสมือนพื้นที่ทางสังคมซึ่งสามารถสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนโดยการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งบุคคลสามารถแสดงตัวตน ความคิดได้อย่างมีอิสระ ความพิเศษของพื้นที่เสมือนนี้ทำให้สาววายสามารถรวมตัวกันและขยายพื้นที่สังคมของสาววายได้กว้างขึ้น ตลอดจนการเป็นอิสระที่จะแสดงออกทางความคิด หรือความชอบในเรื่องเดียวกัน หรือทิศทางเดียวกันของกลุ่มสาววาย (นันทิชา ลือพีช, 2560)

2. การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) พบว่า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้อ่านนิยายวาย ไม่ว่าจะเป็นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือ การรวมกลุ่มนัดพบเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยายวายที่ตนอ่าน โดยส่วนใหญ่ผู้อ่านจะมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความชื่นชอบที่เหมือนกันทำให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเป็นไปอย่างราบรื่น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการแสดงความคิดเห็นบางครั้งจะมีข้อขัดแย้งกันในบางเรื่อง แต่ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันบนโลกแห่งชีวิต บนพื้นที่ที่มีความรู้ร่วมกัน ตลอดจนเหตุผลที่ใช้ร่วมกันบนหลักการที่ว่าท้ายที่สุดจะเกิดฉันทานุมติ ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านนิยายวายด้วยกัน หรือผู้อ่านนิยายวาย และผู้เขียนนิยายวายเกิดบทสรุปที่สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในการศึกษาเรื่อง “readAwrite จากแพลตฟอร์มนิยายออนไลน์ยอดนิยมสู่การสร้างวัฒนธรรมแฟนคลับ” ของ ดุษฎี ดำนิล และ นิตยา พรหมศรี ได้พูดถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักอ่านด้วยกัน และระหว่างนักอ่านและนักเขียน ซึ่งแต่เดิมนั้นมีข้อจำกัดมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักอ่านและนักเขียนที่ถูกแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิง แต่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ readAwrite ได้สร้างพื้นที่เป็นอิสระในการ

สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ นักเขียนสามารถรับปฏิกิริยาตอบกลับ (feedback) ของผู้อ่านได้โดยตรง และนำไปปรับปรุงหรือพัฒนางานเขียนของตนได้ทันที ซึ่งเป็นการลดช่องว่างปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์ม readAwrite ระหว่างผู้อ่านและนักเขียนได้เป็นอย่างดี (ดุขุฎี ดำนิล และนิธยา พรหมศรี, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พื้นที่สาธารณะในรูปแบบโลกแห่งชีวิต (Lifeworld) สำหรับผู้อ่านนิยายวาย ได้สร้างพื้นที่ หรือเครือข่ายให้กลุ่มคนที่มีความชื่นชอบในสิ่งเดียวกัน มีความคิดหรือแนวคิดที่คล้ายกัน ได้มารวมตัวกัน เพื่อพูดคุย แนะนำ แลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้อย่างอิสระ โดยมีนิยายวาย เป็นตัวเชื่อมระหว่างบุคคลในพื้นที่สาธารณะนี้ ในขณะที่ปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวาย ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านด้วยกัน หรือระหว่างผู้อ่านและนักเขียน จะสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและนักเขียนลดช่องว่างระหว่างกันลงได้มาก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทัศนคติระหว่างกันเป็นไปโดยง่าย นอกจากนี้ด้วยเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันทำให้พื้นที่ของผู้อ่านนิยายวายขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง การสื่อสารร่วมกันระหว่างคนในกลุ่มมีความสะดวกรวดเร็ว และเป็นอิสระมากขึ้น ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า การสนับสนุนการสร้างชุมชนออนไลน์ที่เข้มแข็งสำหรับผู้อ่านนิยายวายจะช่วยให้เกิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาแพลตฟอร์มที่รองรับการสนทนาและการสร้างสรรค์เนื้อหาของแฟน ๆ จะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่าน ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งชีวิตของผู้อ่านนิยายวาย เพื่อเป็นการขยายการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศให้เป็นที่ยอมรับในสังคมวงกว้างยิ่งขึ้น นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านนิยายวายจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่จากการสื่อสารและเปลี่ยนทัศนคติระหว่างกัน เช่น การสร้างลักษณะนิสัยในการยอมรับฟังความคิด ทัศนคติ และการวิพากษ์จากผู้อื่นอย่างใจกว้าง ทั้งนี้เพราะการส่งสมจากสิ่งที่สอดคล้องอยู่ในเนื้อหาของนิยายวายจะซึมซับเข้าสู่ผู้อ่านและชี้นำความคิดและทัศนคติ ความคิด ความเชื่อของผู้อ่านให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้จากการศึกษาและวิจัยในงานชิ้นนี้สามารถนำมาเป็นฐานข้อมูลในการสร้างความรู้เท่าทันให้แก่ผู้อ่าน เพื่อไม่ให้ถูกชักจูงหรือชักนำครอบงำจากชุดความรู้ใหม่ที่อาจแฝงมาในเนื้อหาของนิยายวายเป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยชิ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเรียนรู้เรื่องเสรีภาพจากนิยายวาย” ของบัณฑิตวิทยาลัย สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- คุณกบ. (30 เม.ย. 2567). ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่ออนไลน์และกลุ่มสังคม. (นิภาพรรณ กิตติผดุงชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- คุณอุ้ม. (30 เม.ย. 2567). ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มผู้อ่านนิยายวายบนพื้นที่ออนไลน์และกลุ่มสังคม. (นิภาพรรณ กิตติผดุงชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- จันทร์สุตา ไชยประเสริฐ. (2564). กลวิธีการแต่งนวนิยายวายไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน. (2559). Habermas: a very short introduction [ฮาเบอร์มาส: มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ]. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา จำกัด.

- ชวิตรา ตันติมาลา. (2560). พื้นที่สาธารณะและการผลิตพื้นที่: ความหมายใหม่ของความสัมพันธ์ทางสังคม. ใน *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาคุษุภักดิ์* สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยโพสต์. (2566). งานสัปดาห์หนังสือไทยเงิน 350 ล้าน “การ์ตูน-นิยาย” ขายดีที่สุด. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2566 จาก <https://www.thaipost.net/news-update/361840/>
- คุษุภักดิ์ ดำนิล และนิตยา พรหมศรี. (2566). readAwrite: จากแพลตฟอร์มนิยายออนไลน์ยอดนิยมสู่การสร้างวัฒนธรรมแฟนคลับ. *วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา*, 3(1), 17-28.
- นฤพร ปู่แดงอ่อน. (2564). นิยายออนไลน์ ช่องทางเลือกของนักอ่าน หรือทางรอดของนักเขียน. ใน *วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- น้องJK. (2 พ.ค. 2567). การใช้พื้นที่สาธารณะของกลุ่มผู้อ่านนิยายวายในรูปแบบออนไลน์. (นิภาพรรณ กิตติผดุงชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- น้องเตย. (1 พ.ค. 2567). ประสบการณ์การใช้พื้นที่สาธารณะในรูปแบบออนไลน์และกลุ่มสังคมของผู้อ่านนิยายวาย. (นิภาพรรณ กิตติผดุงชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- น้องเอ. (1 พ.ค. 2567). มุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะของชุมชนผู้อ่านนิยายวาย. (นิภาพรรณ กิตติผดุงชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- นันธิชา ลือพีช. (2560). การสร้างความหมายและแสดงตัวตนของสาววาย ในพื้นที่ออฟไลน์และพื้นที่ออนไลน์. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2567). สัปดาห์หนังสือ 2567 ปิดฉากไทยยอดขาย 400 ล้านบาท นักอ่านร่วมงาน 1.3 ล้านคน. เรียกใช้เมื่อ 11 เมษายน 2567 จาก <https://www.prachachat.net/d-life/news-1539330>
- รินทร์ชัย สัจจพันธุ์. (2560). การอ่านวรรณกรรม Gen z. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ศิรินภา นรินทร์ และรุ่งนภา พิมมะศรี. (2563). “วาย” วัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มก้าวสู่กระแสหลัก ชุมทรัพย์ใหม่ธุรกิจบันเทิง-หนังสือ. เรียกใช้เมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.prachachat.net/d-life/news-538162>.
- สิริกร ทองมาตร. (2561). อ่าน “ฟิค” บนสื่อดิจิทัล: ชาติพันธุ์วรรณนาของแฟนฟิคชันศิลปินเกาหลี. ใน *วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Habermas, J. (2004). Public space and political public sphere – the biographical . In *Commemorative Lectures. The 2004 Kyoto Prize*.
- Seidman, S. (1989). Jürgen Habermas on society and politics. Boston: Beacon.
- The Bangkok Insight Editorial Team. (2562). ทำความรู้จักแอป“Joylada-จอยลดา”นิยายแซทรูปแบบใหม่ที่มาแรงสุดในตอนนี้. เรียกใช้เมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.thebangkokinsight.com/news/digital-economy/84568/>
- van Manen. (1990). *Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. London: Althouse.